

Prensa, literatura i públic lector

Algun dia «Punt Diari» ens hauria d'explicar si, per tal d'atreure el públic, per tal de fer-se llegir, ha utilitzat la literatura i, cas d'haver-ho fet, com l'ha utilitzada. És més que probable que, per als que es dediquen a l'excelsa funció creadora, els representés una lliçió d'humilitat. I això que, des de mitjans del segle XIX, premsa i literatura havien estat tan inseparables com el coix i la seva crossa. De manera que una història de la premsa seria mancada si, al costat de les ideologies i de les tendències, no ens mostres com els diaris han manipulat els gustos literaris del gran públic per fer-se amb un mercat. Un exemple ben actual: en la seva campanya de recerca de lector, el diari «Avui» s'ha intentat presentar com a instrument educatiu. Sempre m'havia sorprès que, en comptes de cercar el públic del carrer amb una informació àgil, oberta i amena, insistís —en les enquestes propagandístiques que feia— en el seu caràcter pedagògic (tan renyit amb l'amenitat). Però m'he adonat que, amb això, intentava de fer-se amb un públic determinat: el de les institucions i, sobretot, l'escolar, que és l'únic públic ampli que ha estat recuperat parcialment en aquest tan enganyador procés de normalització —diguem-ho així— lingüística i cultural del país. És un fet tan simptomàtic com perillós perquè no em sembla gaire «normalitzador» que els diaris catalans intentin de guanyar-se el públic presentant-se com a instruments de cultura.

Davant d'aquest fet no puc sinó recordar de quina diferent manera actuava un diari com «La Veu de Catalunya» en les primers anys de segle, sota la direcció d'Enric Prat de la Riba. Segons Casellas, el seu redactor en cap, «La Veu», com a «emprenedora de l'acció militant catalanista, havia d'ésser política per essència i per potència», de tal manera que «fins lo social, lo literari i lo artístic, devia subjectar-se a semblant impulsio batalladora». Per això, anteposava l'editorial o l'article polític a la notícia: fer-ho al revés «ho tindriem per cosa vergonyosa». Aquest fet dona un caràcter especial al diari perquè, en contradicció amb les característiques del seu gran format —a la manera de la premsa que cercava de fer ben visible la notícia—, és de lletra petita i sense grans encapçalaments. Es tracta d'un diari de contingut que vol tenir un aspecte seriós. Per sobreviure, però, i per complir com Déu mana la seva funció política, necessita del gran públic. Atreure'l, enllaminir-lo i subjectar-lo és la funció reservada a l'auxiliar: la literatura. I, més en concret, la literatura de ficció.

Prescindint de la política cultural (més aviat inexistente, com a mínim fins al 1906) que puguin mostrar les col·laboracions literàries del diari, cal recordar que «La Veu de Catalunya» aspirava a fer-se seu el públic de l'altre diari català de la Barcelona de l'època, «La Renaixensa», la crisi i posterior desaparició del qual va significar-li un notable augment en el tiratge. Com mantenir el nou públic? La resposta ens la dona Prat de la Riba en una nota dirigida a Casellas: «Els subscriptors de La Renaixensa estan avesats a folletí i, per altra part, el folletí sempre és un enllepiment per a dones i canalla»; per tant, continua, «fai acabar d'una manera o altra el folletí començat, anc que sigui abreviant-lo, i anunciï un altre folletí tirant alguna cosa atractiva per a les dones com Dorie d'en Greville o altre que a V. li sembli». En les cartes que s'entrecreuen, les observacions sobre el tema són constants: «Encara no hem començat a dar folletí», o bé, «fa molts dies que no ha sortit folletí», i Casellas arriba a parlar de les irregularitats de sortida del folletí com una de les causes habituals de protesta dels compradors. L'interès pel gènere és tal que gairebé podríem considerar el ritme de la seva aparició com un termòmetre de l'interès del diari per retenir o ampliar el públic lector.

La tria de les obres a publicar com a folletí té ben present el públic que cerca:

«dones i canalla». Així, en relació amb les Novel·les catalanes i estrangeres de «La Renaixensa» —que havien representat, entre d'altres coses, la introducció de la novel·la russa en la literatura catalana—, els fulletons de «La Veu» prenen una direcció ben diferent. Comencen, potser per mimetisme, alternant dos russos (Puschkin i Sassodinski), seguits d'un autor català (Dolors Mouserda), però ràpidament es giren cap a la literatura més de consum, sobretot de novel·les sentimentals i d'aventures. Els noms més habituals són Ouida, Hugh Conway, Mayne Reid, Bret

Harte; Etlar, etc., alternats amb alguns autors de més interès cultura, com Sienkiewicz, Dickens o Camille Lemonier. I, de tant en tant, Joan Pons i Massaveu. Tot això, és clar, al costat de la literatura narrativa que publiquen a les seves pàgines; una literatura que, malgrat algunes excepcions com la del mateix Casellas, no presenta gaires novetats: recorre a fórmules conegudes (sobretot el costumisme) i a noms ja consagrats (Narcís Oller, Enric de Fuentes, Planas i Font, Manuel Folch i Torres, etc.) I, si es tracta de traduccions, també en aquest cas cerca un públic popular amb literatura sentimental i d'aventures: Hugues Le Roux, Georges d'Espabés, Daniel Riche, Henry Caen, i tants d'altres. Només esporàdicament podem llegir Mirbeau, Anatole France o Villiers de l'Isle Adam.

Conclusió: «La Veu de Catalunya» no fou un diari culturalista. Si va publicar lite-

ratura de ficció amb una certa assiduitat ho va fer amb un objectiu ben definit: la captació de lectors. Així, quan el 1905 Josep Pous i Pagès acusava el catalanisme d'haver-se «divorciat per complet de totes les manifestacions artístiques i literàries» sembla com si volgués acusar «La Veu de Catalunya». La Lliga Regionalista n'havia fet un instrument polític i tot el seu contingut obeïa a aquesta finalitat. També la literatura. Però, en aquest cas, no com a portadora d'idees o formes sinó com a fermall, com a garantia, d'un públic popular, ampli. Aquesta funció, però, actualment s'ha escapat de les mans de la premsa i de les mans de la literatura. La imatge l'ha acaparada; i la imatge, la televisió, no és a l'abast dels nostres diaris.

Jordi Castellanos, professor de Literatura Catalana

DE CADA DIA EL PUNT i la premsa gironina posterior

L'aparició del PUNT fou vista amb escepticisme per part de molts gironins. Un escepticisme, si voleu, molt «realista» des d'un punt de vista del càlcul fred i asèptic. Segurament si els pros i contres haguessin estat posats a bollir dins una computadora, el PUNT no hauria pas sortit. Tampoc no hauria sortit, però, l'autopista de peatge, ni el Camp d'Aviació, ni les classes de català de la Cambra ni, si molt m'apureu, el Bertrana de novel·la.

Sortosament les iniciatives humanes desborden les computadores; i desitgem que sigui per molts anys.

Perquè el PUNT és el fruit d'una tossuderia d'uns quants «caps calents». I ara deixem els «realistes» per passar als «assenyats», a la gent «de pes» que s'hi van girar de cul, potser per no mullar-se'l davant d'una aventura que, diguem-ho tot, podia acabar com el rosari de l'aurora. I entre aquests «caps calents» n'hi havia alguns, com l'amic Just, que hi foren fidels fins al darrer moment, tot i que no va poder veure'n el punt dolç, perquè la implacable dalla de la mort li segà la vida abans d'hora.

Els 1.000 números del «PUNT» que avui commemorem porten ja damunt les seves espaltes un bagatge considerable d'experiència periodística; amb el «PUNT» ha nascut una xarxa de relacions humanes arreu de les terres gironines, i per a molts esperits locals, inquietos i dinàmics el diari gironí ha representat una escola pràctica de periodisme que s'ha manifestat de retruc en un gran nombre d'iniciatives a poblets, viles i ciutats.

Què podria ser millor? Ja ho sabem: el tractament periodístic de la notícia sempre es troba a cavall del contingut —com fer-la més llegible a fi que arribi a més gent— i de la forma —com escriure la notícia d'una manera planera i familiar, sense caure ni en el preciosisme pedant ni en la xabacaneria matussera.

I només hi ha un camí: l'experiència quotidiana, l'observació tenaç, la lectura assídua i la conversa constant: tot això dins una atmosfera d'il·lusió, una imaginació creadora, una imparcialitat honesta i una actitud personal d'autosuperació.

El perill que té ara el PUNT, un cop s'ha aconseguit un díguem-ne equilibri econòmic i un coixí

de lectors, és de perdre aquella punta de conflictivitat que té tota empresa combativa. Amb el subsegüent perill de caure en un continuisme rutinari o en un cofoisme mal entès. Per això em sembla important la commemoració del número mil: no per cap simbologia numèrica, que aquestes coses més aviat ens vénen balderes, sinó pel que pugui representar de debat públic, de bústia de suggeriments i de tribuna d'iniciatives.

EL PUNT DIARI naixia oficialment el 24 de febrer de 1979, amb el llançament del número 1. Des de llavors el món de la informació gironina ha comptat amb un portaveu públic i diari. Ha reprès l'autèntica tradició periodística estroncada amb la guerra civil.

Amb un xic més de tres anys aquest món de la informació gironina s'ha manifestat de moltes i de molt diverses maneres: així, fent un petit repàs de memòria, ens hem de felicitar de l'ampla gamma de publicacions ciutadanes que han anat sorgint en aquest limitat espai de temps que formen 1.000 números d'un diari:

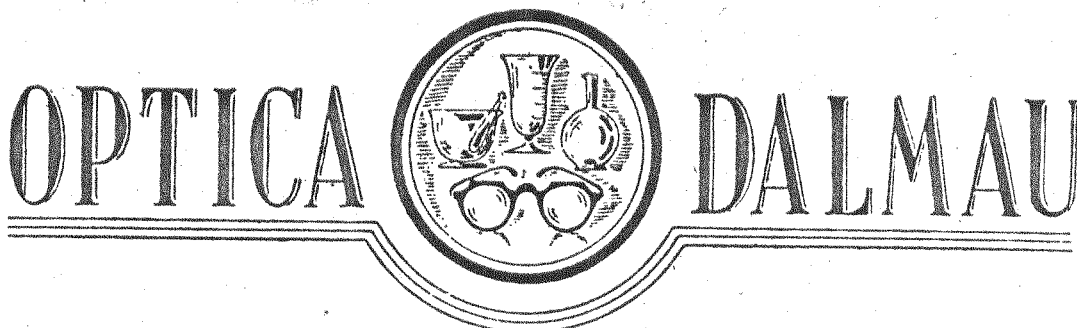
D'àmbit municipal ha aparegut La Carpa (juny de 1980); els Quaderns de l'escola de la Policia Municipal (maig de 1980); i els Papers d'Informació Municipal, del mes de febrer d'enguany.

A nivell informatiu publicitari, tan poc permeable a la llengua catalana, tenim Folganca (juny de 1980), La Botzina (gener 1981), L'Espectador (setembre de 1981) i El Crit (octubre de 1981).

Han aparegut també algunes publicacions literàries, com el Butlletí ADAC (setembre 1980) i L'Estruç (gener 1981), i publicacions d'àmbits sectorials o professionals, com La Fullaraca (març de 1980), del col·lectiu ecologista; La Parada (febrer 1982), de l'Associació de Comerciants de la plaça del Mercat, i L'AMARG, portaveu de l'Associació de Malalts Renals de Girona.

Podríem completar el panorama amb tota la gamma de publicacions escolars, d'associacions de pares d'alumnes, d'associació de veïns, i revistes d'instituts. Sobre els àmbits marginals i marginats de la llengua catalana, l'humor, l'esport i les publicacions safaregeres, a Girona, de moment, ens hem de contentar amb La Xinxeta (tardor de 1980).

Joan Carreres i Péra

- Material per a laboratoris
- Instrumental científic
- Aparells de meteorologia
- Reactius i productes químics per a ús científic i industrial

Avinguda Jaume I, 20 - Tel. 20 16 77 - GIRONA